

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 12.04.1966, sp. zn. 3 Tz 23/66, ECLI:CZ:NS:1966:3.TZ.23.1966.1

Číslo: 32/1966

Právní věta: Je-li nutno při stíhání pachatele pro provinění nebo přestupek podle zák. č. 58/1965 Sb. vyšetřit duševní stav pachatele, může toto vyšetření podle § 116 tr. ř. provést jedině soud, neboť jde o takový zásah proti občanu, který lze provést jedině podle ustanovení trestního řádu.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 12.04.1966

Spisová značka: 3 Tz 23/66

Číslo rozhodnutí: 32

Číslo sešitu: 6-7

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Provinění, Vyšetření duševního stavu

Předpisy: 58/1965 Sb. § 5

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 32/1966 sb. rozh.

Je-li nutno při stíhání pachatele pro provinění nebo přestupek podle zák. č. 58/1965 Sb. vyšetřit duševní stav pachatele, může toto vyšetření podle § 116 tr. ř. provést jedině soud, neboť jde o takový zásah proti občanu, který lze provést jedině podle ustanovení trestního řádu.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 1966 - [3 Tz 23/66](#).)

Okresní prokurátor v Chomutově podal dne 12. října 1965 u okresního soudu v Chomutově návrh podle § 3 zák. č. 58/1965 Sb. na projednání provinění občanky A, kterého se podle tohoto návrhu dopustila tím, že dne 2. srpna 1965 v Chomutově velmi sprostě a vulgárně nadávala svému synu K a jeho družce Z, tedy nepřístojným chováním a urážlivými výroky narušila socialistické soužití přesto, že byla v posledním roce postižena pro provinění podle § 19 písm. a) zák. č. 38/1961 Sb. a že celkové zhodnocení způsobu dosavadního jejího života nasvědčuje tomu, že od jejího postihu před místním lidovým soudem nebo národním výborem nelze očekávat nápravu. Tím se podle návrhu okresního prokurátora měla dopustit provinění podle § 19 písm. a) zák. č. 38/1961 Sb. a § 1 zák. č. 58/1965 Sb.

Návrh okresního prokurátora projednal okresní soud v Chomutově v neveřejném zasedání a usnesením z téhož dne rozhodl tak, že se návrh podle § 188 odst. 1 písm. f) tr. ř. vrací okresnímu

prokurátorovi k došetření s tím, že podle zpráv o pověsti, vypracovaných MěNV v Chomutově a obvodním oddělením VB tamtéž je A nervově nemocná, není pro tuto nemoc nikde zaměstnána, takže je zapotřebí objasnit, jakou chorobou trpí, aby bylo možno posoudit její odpovědnost za spáchaný skutek.

Proti tomuto usnesení podal okresní prokurátor stížnost, v níž uvedl, že zjištění, zda A trpí duševní chorobou, je možno provést jedině pomocí vyšetření duševního stavu jmenované, a že vyšetření duševního stavu může provést podle § 116 odst. 1 tr. ř. v tomto řízení jedině soud.

Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 14. ledna 1966 sp. zn. 4 To 510/65 stížnost okresního prokurátora podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl.

Ke stížnosti pro porušení zákona, podané generálním prokurátorem, Nejvyšší soud usnesení krajského i okresního soudu zrušil a okresnímu soudu přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které mu předcházelo a zjistil, že zákon byl porušen.

Podle § 5 zák. č. 58/1965 Sb. může ustanovení trestního řádu při stíhání provinění použít soud v řízení před soudem, takže nelze ustanovení trestního řádu vztahovat též na řízení před prokurátorem a bezpečnostními orgány. Vyšetření duševního stavu pachatele podle předpisů trestního řádu lze provést podle hlavy páté trestního řádu o dokazování, a to podle speciálního předpisu § 116 tr. ř. Předpokladem pro postup podle tohoto ustanovení je zahájení vyšetřování nebo vyhledávání proti pachateli (§ 116 odst. 2 tr. ř.), tedy vznesení obvinění (§ 163 tr. ř.), nebo jeho sdělení (§ 169 písm. a) tr. ř.). Ustanovení § 158 odst. 3 tr. ř. výslovně zakazuje před zahájením trestního stíhání, a to dokonce i pro trestný čin, prokurátoru, vyšetřovateli a vyhledávacímu orgánu provádět úkony podle hlavy čtvrté a páté trestního řádu s výjimkou úkonů podle § 113 a § 114 tr. ř. I při stíhání trestných činů, tedy jednání beze sporu závažnějších, než je provinění nebo přestupek, mohou před zahájením stíhání uvedené orgány provést jen neodkladné úkony, umožňující objasnění skutku, případně osoby pachatele, nemohou však před zahájením trestního stíhání provést vyšetření duševního stavu podle § 116 tr. ř. Jestliže to není možné při stíhání trestných činů, tím méně lze připustit takový postup při postihu přestupků nebo provinění, kde vůbec nedochází k vznesení obvinění nebo k jeho sdělení, tedy k zahájení stíhání ve smyslu trestního řádu, a takový postup není ani podmínkou pro podání návrhu ve smyslu § 3 odst. 1 zák. č. 58/1965 Sb. Orgány, které objasňují provinění předtím, než prokurátor přistoupí k podání návrhu podle § 3 odst. 1 zák. č. 58/1965 Sb., řídí se zvláštními předpisy, nikoli předpisy trestního řádu. Bezpečnostní orgány postupují podle § 3 odst. 1 písm. h) zákona o Sboru národní bezpečnosti č. 70/1965 Sb., podle ustanovení zákona o místních lidových soudech č. 38/1961 Sb., zákona o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku č. 60/1961 Sb. a podle vládní nařízení č. 91/1960 Sb. o správním řízení. Prokurátor v řízení o proviněních a přestupcích se řídí zákonem o prokuratuře číslo 60/1965 Sb. Z ustanovení § 18 odst. 1 cit. zák. zřetelně vyplývá, že stíhání osob, které se dopustily provinění nebo přestupků, se neřídí ustanoveními trestního řádu. V první větě § 18 odst. 1 zákona o prokuratuře je výslovně uvedeno, že prokurátoři stíhají pachatele trestných činů podle ustanovení trestního řádu. Ve druhé větě tohoto odstavce se však pouze uvádí, že rovněž stíhají osoby, které se dopustily provinění nebo přestupků, jestliže to zákon stanoví. Takovým zákonem je zákon č. 38/1961 Sb., zákon č. 60/1961 Sb. a rovněž zákon č. 58/1965 Sb. Zákony č. 38/1961 Sb. a č. 60/1961 Sb. nemají speciálních ustanovení o postupu bezpečnostních orgánů a prokurátora, zákon č. 58/1965 Sb. výslovně v § 5 stanoví, že ustanovení trestního řádu při postihu provinění a přestupků se použije jen v řízení před soudem a ve vykonávacím řízení.

Lze tedy učinit závěr, že bezpečnostní orgány ani prokurátor při objasňování provinění a přestupků nemohou se řídit ustanoveními trestního řádu, takže vzhledem k tomu, co je výše uvedeno o podmínkách vyšetření duševního stavu pachatele, nemají při stíhání provinění a přestupků zákonných podkladů pro to, aby provedly vyšetření duševního stavu pachatele. Přitom nutno dodat, že ustanovení § 116 tr. ř. je ustanovením speciálním, jehož použití se váže na výše uvedené procesní podmínky, takže nelze dovozovat, že postup obdobný postupu podle § 116 tr. ř. by byl obsažen v ustanovení § 3 zák. č. 38/1961 Sb., jak se nesprávně domnívá krajský soud. Naproti tomu zákonné podmínky pro vyšetření duševního stavu pachatele provinění nebo přestupku, jak je stanoví trestní řád, jsou dány vzhledem k ustanovení § 5 zák. č. 58/1965 Sb. až v řízení před soudem, takže vyšetření duševního stavu v této konkrétní věci může zajistit a důkaz jím provést až soud.

Krajský soud sice správně poukazuje, že podle § 3 odst. 1 zák. č. 58/1965 Sb. musí mít návrh prokurátora náležitosti obžaloby, avšak toto ustanovení je nutno chápat především tak, že návrh musí mít náležitosti uvedené v § 177 tr. ř. K tomu je nutno dodat, že soud se řídí ustanoveními § 185, § 187 odst. 3, § 188 odst. 1 písm. f) tr. ř. o předběžném projednání obžaloby, když návrh prokurátora je postaven na roveň obžalobě a když v řízení před soudem se obdobně použije ustanovení trestního řádu. Soud však může podle § 188 odst. 1 písm. f) tr. ř. postupovat jen tehdy, jestliže k náležitému objasnění věci je zapotřebí provést důkazy, které může bezpečnostní orgán nebo prokurátor opatřit podle předpisů, jimiž se řídí při stíhání provinění a přestupků. To musí mít soud při rozhodování podle § 188 odst. 1 písm. f) tr. ř. vždy na zřeteli.

Krajský soud tedy, stejně jako okresní soud, při rozhodování o vrácení věci prokurátorovi k náležitému objasnění věci neuvážily, zda prokurátor nebo bezpečnostní orgán mají zákonné podmínky k provedení došetření věci vyšetřením duševního stavu pachatele. Poněvadž pak uložily objasnění věci důkazem, který s ohledem na podmínky zákona je pro prokurátora a bezpečnostní orgán neproveditelným, porušily zákon v ustanovení § 188 odst. 1 písm. f) tr. ř.

Nejvyšší soud proto zrušil usnesení krajského soudu i usnesení okresního soudu a okresnímu soudu přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl. V novém řízení po přijetí návrhu bude muset okresní soud provést důkaz vyšetřením duševního stavu občanky A, pokud tento důkaz pro náležité objasnění věci a pro spravedlivé rozhodnutí bude považovat za nezbytný.